

Nytt om NU!

Nr 10/ 2009

Informera med stora öron!

När vi bedriver ett nationellt utvecklingsstöd måste vi ibland peka med hela handen. Oftare måste vi informera och peka

på olika problem och möjligheter, men mest måste vi lyssna och förstå vad verksamheterna runt om i landet behöver. Vi på NU!-enheten arbetar hela tiden med att både informera och att lyssna: genom vårt nätverk av länskontaktpersoner och på konferenser där vi samlar kommuner, landsting och enskilda. När vi är ute i landet kan vi informera om viktiga nyheter men vi erbjuder även verksamheter och enskilda ett tillfälle att diskutera, dela med sig av sina erfarenheter och ta gemensamt ansvar för utvecklingen. Just nu genomför vi och Allmänna Barnhuset åtta dialoger i fyra län. Detta för att lära oss mer om hur kommuner och landsting rustar sig inför den nya lagen med krav på hälso- och sjukvårdspersonalen att "särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd" om någon av deras föräldrar drabbas av psykisk ohälsa. Från den dialogen får vi med oss viktig kunskap om hur vi kan utveckla vårt nationella stöd.

Mårten Jansson

Dialogseminarier för att utveckla stöd till barnen

I oktober beslutade riksdagen om en lag som ålägger vårdpersonal att uppmärksamma barn till psykiskt funktionshindrade.

– Barnen behöver någon som ser dem och lyfter fram deras behov, säger Anne-Marie Larsson på Allmänna Barnhuset, som tillsammans med NU!-enheten arbetar med dialogseminarier för att inspirera kommuner och landsting att utveckla sitt stöd till barnen.

Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse som på olika sätt arbetar med att utveckla metoder och kunskap om samhällets arbete med barn och ungdomar. Bland annat gäller det stöd till barn vars föräldrar har drabbats av psykisk sjukdom.

Det är en grupp som ofta har glömts bort av vården, menar Anne-Marie Larsson. Men lagen, som börjar gälla från årsskiftet, kommer att stärka barns rätt.

Tillsammans med Socialstyrelsens NU!-enhet har Allmänna Barnhuset satsat på dialogseminarier som har hållits i fyra regioner. Deltagarna har kommit från såväl psykiatrin som socialtjänsten.

Seminarierna har lagts upp utifrån regionernas önskemål och har byggt på såväl föreläsningar, diskussioner i grupper och inte minst presentationer av konkreta arbetsmodeller för att lyfta in barnens behov i de ordinarie arbetsrutinerna. Uppföljande seminarier genomförs nu.

– Utifrån den nya lagen blir det viktigt att arbeta familjeorienterat inom psykiatrin och många landsting har numera en ruta i journalbladet där man

Anne-Marie Larsson

krävs i om patienten har barn, säger Anne-Marie Larsson.

Frågan är vad som sedan händer med det där krysset.

– Det finns olika steg att ta, beroende på förälderns sjukdom

och beroende på hur nätverket runt familjen ser ut, säger Anne-Marie Larsson. Det viktiga är att uppmärksamma att barnen finns och att lyssna på dem, vilka funderingar de har och vad de själva skulle vilja ha hjälp med.

Det finns ett behov av utbildning i hur man talar strukturerat med föräldrar och barn och flera metoder har utvecklats, menar hon. Två av metoderna som lärs ut nu heter "Föra barnen på tal" och "Beardslees".

Dialogseminarier är en bra väg att utveckla sina arbetsmetoder, menar Anne-Marie Larsson. Under seminarierna som hållits har det bland annat kommit fram konkreta idéer som endagsutbildningar i barnperspektivet, inventering av hur många barn som är berörda, mallar för journalblad och checklistor för verksamheter som att ha barn som en stående punkt på behandlingskonferenser.

Allmänna Barnhuset och NU!-enheten har också utvecklat en hemsida för anställda som arbetar med dessa barn och deras föräldrar. Där finns information om forskning, utvecklingsprojekt, tips på metoder, utbildningar, matnyttiga filmer och böcker.

Läs mer:

Viktigt att våga fråga

Therése Eriksson som idag är 22 år, växte upp med en alkoholmissbrukande och psykiskt sjuk mamma. Och trots att mamman var välkänd hos både psykiatri och missbruksvård var det ingen som frågade hur Therése mådde eller vilket stöd hon behövde.

– Det handlar om att våga fråga, säger Therése Eriksson, och hon gör det med eftertryck. Det största sveket som vuxna kan göra mot barn är att känna på sig att något är fel, men inte våga fråga.

– Man måste skapa en miljö som är så trygg att de kan våga prata med någon vuxen, för i den situation som jag var i, där känner man sig ensamast i världen och lägger på sig själv mycket skuld.

– Alla skolor borde ha en krisplan för barn och tonåringar som mår dåligt, fortsätter hon, det handlar om att bilda en kedja som egentligen är väldigt enkel: att lärarna bygger upp de bärande relationerna, för att sedan slussa vidare till skolkurator och socialtjänst. Det är viktigt att alla vuxna tar det ansvaret: att våga fråga och säga att ”om du vill prata så finns jag här”, för då har jag ett val om jag vill berätta eller inte.

I gymnasiet, när hon var 16 år, träffade Therése Eriksson en jämnårig flicka med liknande erfarenhet och det var första gången hon pratade med någon om hur det var hemma. De två blev ett stort stöd för varandra och så små-

Therése Eriksson

ningom började hon må bättre, också på grund av att hon flyttade hemifrån.

– All tid jag hade lagt på mamma kunde jag nu lägga på mig själv och när jag var 17 år fick jag insikten om att jag kan göra mina egna val och göra precis det jag vill. Redan under tredje året i gymnasiet startade de två flickorna Maskrosbarn som är en stödförening för unga som lever med missbrukande och/eller psykiskt sjuka föräldrar. De tog kontakt med ungdomsmottagningar, skolor och socialtjänst, för att erbjuda det stöd som de själva hade velat ha, men det gick trögt.

– Men vi var ju vana vid att tala för oss och lösa olika situationer och fick ännu mer drivkraft av motståndet, säger Therése Eriksson, och tillägger att de ju också drevs av stor ilska.

Det hela vände när de som 18-åringar började åka runt och berätta om sig själva och sin uppväxt, de föreläste för högstadie- och gymnasieelever, för lärare, socialarbetare, vårdpersonal och politiker. Nu fick de också mycket respons och efter att ha arbetat ideellt under många år så har Therése Eriksson sedan i somras lön genom det drogfore-

byggande projektet ”Storasyster på nätet” som finansieras via Socialstyrelsen.

I somras hade Maskrosbarn ett sommarläger för ungdomar i Stockholms skärgård och nu har Therése Eriksson tillsammans med sin pappa köpt en lägergård där de kan bedriva verksamhet året om.

– Vi fick så positiva reaktioner på sommarlägret, berättar hon, på ett läger kan man förändra deras liv, på ett 45 minuter långt föredrag kan jag bara beröra dem ytligt. Dessutom är alla ledigheter och lov rena helveten för dessa ungdomar – jullovet är värst – så därför är det viktigt att skapa en trygg plats.

Det är många som har känt igen sig i Therése Erikssons berättelse och hon hänvisar till siffror från Folkhälsoinstitutet som visar att cirka 25 procent av alla barn växer upp med en förälder som är missbrukare eller psykiskt sjuk.

– Men det är absolut hoppfullt, konstaterar hon, det är så lite man behöver göra för att uppnå stor effekt, att bjuda på frågan ”hur mår du, hur är det?” Den frågan kan man ställa varje dag i tre år om det behövs.

Läs mer:

Nytt om NU! är ett informationsbrev från NU!-enheten (Enheten för nationell utvecklingsstöd till verksamheter för människor med psykiska sjukdomar och funktionshinder) inom Socialstyrelsen.

Du kan prenumerera på Nytt om NU! på www.socialstyrelsen.se/publicerat/prenumerationer

Redaktörer: *Margareta Andersson* och *Sara Bergqvist Månsson*, Kapitel 2 Text & Form
Ansvarig utgivare: *Anders Printz*
Artikelnr: 2009-12-4
Sättning: *Edita Västra Aros oktober 2009*
Informationsansvarig på NU!-enheten: *Mårten Jansson*
E-post: marten.jansson@socialstyrelsen.se
Telefon: 075-247 35 33

Chef för NU!-enheten: *Susanne Rolfner Suvanto*
E-post: susanne.rolfnersuvanto@socialstyrelsen.se
Telefon: 075-247 36 87
Webbplats: www.socialstyrelsen.se/psykiskhalsa
Telefon: 075-247 30 00 (växel)

 Socialstyrelsen

Konferenser om barns och ungdomars psykiska hälsa

Kungl. Vetenskapsakademien anordnar år 2010 två state of the science-konferenser om barns och ungdomars psykiska hälsa. Den ena konferensen, den 12–14 april har frågeställningen ”Har barns och ungdomars psykiska hälsa förändrats över tid i Sverige?”. Den andra konferensen, den 26–28 april fokuserar på frågeställningen ”Vilka är de ömsesidiga kausala relationerna mellan skolprestation och psykisk hälsa?”. Båda konferenserna är avgiftsfria och äger rum i Beijersalen vid Kungl. Vetenskapsakademien.

KVA har även initierat en systematisk kunskapsöversikt om metoder för prevention av psykisk ohälsa hos barn i skolåldern.

Prevention och föräldrastöd

Den 23 till 24 mars nästa år hålls den sjätte nationella konferensen om hur man kan ge stöd till barn vars föräldrar har drabbats av psykisk sjukdom. Konferensen hålls i Jönköping och arrangeras av Jönköpings kommun och Landstinget i Jönköpings län i samarbete med Allmänna Barnhuset och Socialstyrelsen.

Frågor som tas upp är bland annat: Vad innebär den tidiga anknytningen? Hur påverkas föräldraskapet av kulturell bakgrund? Vilka metoder är framgångsrika? Hur samverkar vi bäst?

Konferensen vänder sig till dig som arbetar med föräldrar med psykisk sjukdom/funktionshinder och/eller deras barn.

Läs mer: